

Theosofie en het kind Gaspar Torres

Gaspar Torres werd in een theosofische familie geboren en is vanaf zijn jeugd actief geweest binnen de Theosophical Society Adyar (TS). Hij was National President van de TS in Cuba; hield lezingen in Adyar, het Theosophical Caribbean Basin en voor de Inter-American Theosophical Federation.

Ook ondersteunde hij het internationale werk van de TS. Dit artikel is gebaseerd op een lezing die hij in augustus 2010 voor de TS in Bogotá, Colombia, gaf.

Theosofie en het kind

In theosofie hebben we een concept van de ziel dat anders is dan we bij andere godsdienstige, filosofische en wetenschappelijke stromingen aantreffen. Voor de theosofie-student is de ziel van een kind geen onbeschreven blad dat door God is geschapen, maar een ziel met een rijkdom aan ervaringen die een nieuwe stap zet om haar ontwikkeling vanaf een eerder bereikt punt voort te zetten. De ziel wordt al vergezeld door een reeks omstandigheden. Als we deze in het licht van de leringen over reïncarnatie bestuderen, stellen zij ons in staat die ziel te helpen om sneller vooruit te gaan in de richting van het doel van menselijke evolutie. De ziel kan worden geholpen haar nieuwe lichaam op de juiste wijze te gebruiken om haar ontwikkeling te versnellen.

Aan de andere kant - als dit feit onbekend is - is het mogelijk de vooruitgang van die ziel in de weg te staan en een groot aantal mogelijkheden te verliezen om beter gebruik te maken van de nieuwe incarnatie. Het is ontegenzeggelijk zo dat het huidige gemiddelde niveau van menselijke evolutie nog beperkt is; als geheel zijn we meer dierlijk dan werkelijk menselijk. We moeten de lagere impulsen afzwakken en de spirituele versterken. Als dit echter niet wordt gedaan met begrip van de wetten van evolutie en van de karakteristieken die een kind bij zijn geboorte mee krijgt, dan wordt het erg moeilijk om werkelijk nuttig te zijn voor die ziel. De negentiende-eeuwse dichter en held José Martí, waarschijnlijk de eerste Cubaan die over theosofie schreef, gaf enkele verhelderende ideeën over hoe op correcte wijze de ziel in een kinderlichaam te verheffen: *Er is geen moeilijker opdracht in ons bestaan, dan een onderscheid te maken tussen het benauwde, gekregen leven en het spontane, natuurlijke: zich los te maken van wat met de mens meekomt en wat hem is opgelegd door lessen, erfenissen en verordeningen van hen die voor hem kwamen. Zodra hij is geboren, staan zij al naast zijn wieg met grote en brede bandages in de hand: de filosofieën, religies, passies van de ouders, politieke systemen. Zij binden hem vast en beperken hem, en dan al is de mens, voor zijn hele leven op deze aarde, een*

beteugeld paard ... De menselijke wil sterken; de levenskrachten hun eigen verleidelijke gedaante laten behouden; niet de maagdelijke natuurtalenten plat slaan door het opleggen van kunstmatige vooroordelen; hen in staat stellen te gebruiken wat nuttig is, zonder ze in verwarring te brengen of ze voort te duwen in een vooraf bepaald pad - dat is de enige manier om de aarde te bevolken met de krachtige en creatieve generatie die zij ontbeert!

Alleen wat echt is, is vruchtbaar. Alleen wat direct is, heeft kracht. Wat een ander aan ons overdraagt, is als een opgewarmde lekkernij. Het is de plicht van ieder mens om leven opnieuw op te bouwen, te reconstrueren: zodra hij naar binnen kijkt, reconstrueert hij het (Martí, 7:230).

Zoals Martí treffend duidelijk maakt, moeten we erkennen dat de nieuwe persoonlijke ziel die het nieuwe lichaam begint te gebruiken moet worden gestimuleerd om de goddelijke spirituele essentie waaruit zij is geëmaneerd binnen zichzelf te identificeren en te verwerklijken, zonder zich bij vergissing te identificeren met het lichaam en het lagere leven dat het belevendigt. Als we vanuit theosofie weten dat het kind een monade is, die als onsterfelijke ziel probeert zich door de persoonlijke ziel te manifesteren, kunnen we die manifestatie aanmoedigen. We kunnen gebruik maken van de positieve kenmerken die de persoonlijke ziel meebrengt van haar spirituele ziel of ego. De ziel brengt echter ook skanda's mee, opgestapeld karma van vorige levens. Deze zijn niet in harmonie met het hoger ego, maar zijn het resultaat van vroegere verwickelingen met het stoffelijke leven. Die zullen proberen de ziel naar beneden te trekken, naar lagere uitdrukkingsvormen die overeenkomen met het elementale leven van de lagere lichamen - fysiek, emotioneel en mentaal. We moeten voorkomen dat deze lagere impulsen naar boven komen.

C.W. Leadbeater legde uit dat de dooplechtigheid in de christelijke kerk een dieper doel had: de ziel van de nieuwgeborene te helpen - door het heilige water en de heilige oliën die bij de ceremonie werden gebruikt - om in haar fysieke lichaam al het beste dat de ziel uit vorige levens heeft meegebracht tot uitdrukking te brengen. Het richt zich er ook op de lagere tendensen te minimaliseren die van die vorige stadia zijn overgebleven en die het individu doen neigen tot een leven dat wordt gedomineerd door materialisme.

Een kind dat ouder is dan één jaar is minder snel beïnvloedbaar door dit soort ceremonies; zodoende is dit zonder twijfel een indirecte vorm van hulp. Na dit eerste stadium kan het kind op verschillende manieren worden geholpen om zijn evolutie te bevorderen en zijn aandacht af te houden van zaken die hem naar beneden kunnen trekken. Uiteindelijk zal hij oud genoeg zijn om leiding te geven aan wat binnen in hem gebeurt en om zich bewust te zijn van zijn werkelijke doelen als ziel, eerder dan slechts een speelbal te zijn van de krachten en blinde energieën van zijn lichamen. Een klein kind heeft weinig besef van deze zaken, omdat zijn emotionele en mentale voertuigen niet geheel in harmonie zijn gebracht met het fysieke lichaam. Als de negativiteit die is overgebracht uit voorgaande incarnaties onder de oppervlakte kan blijven tot de jeugd en jongvolwassenheid, kan de persoon de loop van zijn leven bewuster kiezen, relatief vrij van de negatieve impulsen uit het verleden. Als we

steeds alert blijven om het hoogste in het individu te stimuleren, zullen we bij die persoon ook een verlangen naar zelfkennis stimuleren dat, eenmaal ontwaakt, de rest van de incarnatie zal blijven bestaan.

We weten allemaal dat een klein kind (gelukkig maar) zich zijn verleden niet herinnert. Daardoor leeft hij in de oorspronkelijke onschuld van de zuivere ziel en is hij niet al te zeer geneigd dat verleden te herhalen, goed of slecht. (Zelfs het goede moet door de ziel in een nieuwe vorm worden gerealiseerd. Het is dus geen simpele herhaling of imitatie van wat zij al eerder heeft gedaan). Hoewel de ziel de impuls voor die nieuwe uitdrukking van haar spirituele zijde ontvangt, betreedt zij een lichaam met lagere neigingen, niet alleen dankzij de erfenis van de ouders maar ook door negatieve neigingen vanuit vorige levens die door de aanwezigheid van het elementale leven van de lichamen gewekt worden. Er zijn dus altijd twee krachten aanwezig: enerzijds zelfzucht en de focus op het afgescheiden lagere leven, en anderzijds de hogere ziel die op zoek is naar de verloren eenheid. Als gevolg hiervan duwt het elementale leven ons naar beneden, naar de minerale staat, terwijl de ziel ons naar boven duwt om onze ontwikkeling, die de minerale, plantaardige en dierlijke stadia al voorbij is, te vervolmaken en die door het menselijke leven het vermogen heeft om terug te keren naar de oorspronkelijke Eenheid.

In de eerste stadia van de menselijke cyclus moeten we afdalen tot manifestatie in de grofste bestaansvorm. Daar maken we kennis met de neigingen van de elementale koninkrijken die we in de tweede helft van de cyclus volledig moeten uitroeien. Een volwassene die dit niet begrijpt kan in een kind neigingen zien die vanuit een orthodox-religieus perspectief het resultaat van 'erfzonde' lijken - een concept dat een van de meest beklagenswaardige bronnen van onbegrip, onwetendheid en bijgeloof vormt. In werkelijkheid zijn deze neigingen niets meer dan een samenspel van tegengestelde krachten op de stijgende boog van de menselijke ziel en de naar beneden gerichte stromingen van het elementale leven - een complementaire, aanvullende uitdrukking van leven in het universum. We zouden dan ook geen ijzeren discipline op kinderen moeten toepassen met als doel 'duivelse' krachten te verhinderen hen te overheersen. We zouden ook flexibel genoeg moeten zijn hen te inspireren het juiste te doen vanuit hun ziel, met begrip voor de strijd die wij allen voeren om de belangrijkste lessen van evolutie te leren. Bij dit streven zou het helpen om C. Jinarajadasa's *Flowers and Gardens* te bestuderen. Hier brengt de schrijver ons, met gebruikmaking van de allegorie van de droom, in contact met bepaalde idealen om in onszelf te realiseren en bij de opvoeding en begeleiding van kinderen te gebruiken. Hij schildert de vergelijking van een prachtige tuin waarin bloemen de symbolische uitdrukking zijn van de bloei van de spirituele ziel in alle menselijke wezens, vooral kinderen, die haar makkelijker kunnen bereiken.

In het westen kennen we Johann Heinrich Pestalozzi in de negentiende eeuw, en Maria Montessori (bijgestaan door Annie Besant) in de twintigste eeuw, als figuren die hebben geholpen de ouderwetse onderwijsopvatting teniet te doen van 'with blood the letter enters' (vrij vertaald: je leert alleen met bloed, zweet en tranen) en een nieuwe vorm van onderwijs te introduceren,

gebaseerd op het opwekken van de interesse en de nieuwsgierigheid naar kennis bij het kind. Toch is er nog veel te doen om een onderwijssysteem tot stand te brengen dat werkelijk nuttig is en gericht is op de best mogelijke ontwikkeling van de spirituele ziel. Alleen theosofie in de breedste zin van het woord kan een geschikt raamwerk bieden voor deze verbeteringen. Theosofische leringen bestaan ter wille van praktisch leren: zij zijn uitzonderlijk praktisch. Als we ze ten onrechte als uitsluitend theoretisch bekijken, is dat te wijten aan ons gebrek aan visie: alle theosofische kennis is in de kern een praktische uitnodiging van geweldige en onmiddellijke waarde, als we onze ogen maar zouden openen voor de bruikbaarheid ervan.

De twee cycli van zeven jaar die de tijd van kind naar jong volwassene overspannen - dat wil zeggen, van zeven tot veertien en van veertien tot eenentwintig jaar - bieden de belangrijkste stadia waarin wij onze kinderen en jongeren een stevige grondslag voor een vruchtbaar spiritueel leven kunnen geven. Dit kan niet met theorieën of alleen maar met woorden worden gedaan, maar vraagt inspirerende ethische voorbeelden, zodat het kind zijn eigen neigingen kan vergelijken met het gedrag van zijn ouders en zijn omgeving. Wat het kind ook met dwang wordt opgelegd, het zal nooit volledig door de ziel worden geassimileerd. Het zal slechts resulteren in angst voor straf of een standje; de onderdrukte wens om het ongewenste gedrag voort te zetten zal de kop weer opsteken zodra de angst wegebt.

Sommige kinderen zijn braaf en volgzaam, andere zijn opstandig. Daarom zal het grote aandacht vragen om de beslissing te nemen hoe het kind het best kan worden begeleid, in overeenstemming met zijn individuele karaktereigenschappen. Over het algemeen kunnen we kinderen in drie grote groepen verdelen, in overeenstemming met de drie grote 'marga's' of paden: zij die actief zijn, zij die emotioneel zijn en zij die nieuwsgierig en onderzoekend zijn. We moeten onze manier van stimuleren en onze antwoorden aanpassen aan hun temperamenten en we zullen die ontdekken door hun voorkeuren en door hun gedrag. Voor de eerste groep zullen we lichamelijke activiteiten bevorderen; voor de tweede groep zullen we uitingen van liefde, zowel in kunst als in toegewijde handelingen aanmoedigen. Voor de derde groep zullen we hun geneigdheid tot studie aanmoedigen, zodat zij kunnen overpeinzen, reflecteren en hun gedachten zo onbevooroordeeld kunnen houden om te kunnen worden voorbereid te groeien naar niveaus van wijsheid. In ieder van deze benaderingen zou de toegepaste stimulans een ondertoon van vrijgevigheid en edelmoedigheid moeten bevatten, zodat het kind niet afglijdt tot zelfzucht. Tegelijkertijd betekent het stimuleren van datgene wat het meest prominent in het karakter van een kind naar voren komt niet dat we andere aspecten van zijn wezen buiten beschouwing laten of over het hoofd zien. Naarmate de ziel opstijgt, integreert namelijk alles in de hogere eenheid van Leven die al haar manifestaties omvat.

We moeten steeds alert zijn op de mogelijkheid om af te dwalen van één van deze paden. We willen namelijk eveneens gepaste stimulering en richtinggeving toevoegen aan alles wat het kind doet, voelt of denkt. We moeten echter voorzichtig zijn kinderen niet onder druk te zetten, zelfs zonder het

te beseffen, om zich te gedragen op een manier die wij het beste vinden, op basis van onze eigen wensen. De neiging, speciaal bij de ouders, om te willen dat hun kinderen zijn zoals zij dat wensen, en niet zoals de kinderen besluiten, blijft wijdverbreid, zelfs als ouders vaak zijn begeleid en geadviseerd de spontane neiging van hun kinderen om uitdrukking te geven aan wat zij van nature voelen te respecteren. Geen ziel hoeft te doen wat een ander hem zegt te doen; zij moet rijpen om, op de juiste leeftijd, zelf te beslissen over haar leven; ouders zouden nooit hun voorkeuren of hun frustraties moeten opleggen.

We moeten er vooral op toezien onze woorden te vergezellen met ons eigen voorbeeld. Dit is vooral belangrijk als het om ethiek gaat. Als we willen dat onze kinderen eerlijk zijn, is het belangrijk om onder geen enkele omstandigheden tegen hen te liegen. Er is niets destructiever voor een zich ontwikkelende persoonlijkheid dan de tegenspraak waar te nemen tussen wat ouders zeggen en wat zij hen ziet doen. Als één van de familieleden de nadruk probeert te leggen op enkele ethische waarden, zoals eerlijkheid, terwijl anderen zich thuis anders gedragen, dan is het voor het kind vrijwel onmogelijk een redelijk antwoord te vinden, vooral als het nog niet volledig de leeftijd van onderscheidingsvermogen en begrip heeft bereikt. Als gevolg daarvan wordt het kind vrijwel steeds overladen met huichelarij die onze huidige maatschappij zo zeer bezoedelt en die door de Meesters en H.P. Blavatsky één van de meest veroordeelde schandelijkheden werd genoemd. Als we de onschuld van de eerste kindertijd kunnen bewaren, kunnen we de groei van een menselijk wezen koesteren en vermijden dat deze in de val loopt de ander teleur te stellen; hij kan dan toch vanuit zijn eigen overtuiging steeds zijn oprechtheid, waarheidsliefde en onzelfzuchtigheid behouden. Dit zal hem in staat stellen zijn spirituele ontwikkeling voort te zetten zonder de belemmeringen die een gebrek aan ethiek hem zouden opleggen.

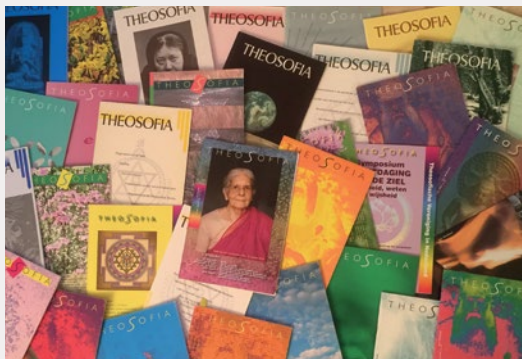
Als laatste punt zouden we het belang willen benadrukken om geleidelijk aan kinderen het gevoel van verantwoordelijkheid door te geven dat een kenmerk zou moeten zijn van iedere menselijke ziel in het volwassen leven. Op een bepaald niveau van ontwikkeling - het niveau van de waarom's - vraagt het kind overal naar en heeft het eenvoudigweg behoefte aan antwoorden, maar als hij verder groeit, zowel lichamelijk als psychologisch, moet hij voor zichzelf beginnen uit te vinden wat hij zou moeten doen, kiezen, studeren en waaraan hij zou moeten werken. We kunnen geen mensen ontwikkelen die van anderen afhankelijk zijn. Menselijke evolutie bestaat uit het uitdrukking geven aan de uniekheid die ieder van ons voor zichzelf moet ontdekken. Tegelijkertijd zou dit moeten zijn voor het welzijn van alle wezens, en niet alleen maar een tentoonspreiden van eigendunk.

Hoewel theosofie ons leert over het bestaan van spirituele leraren en goddelijke wezens, waarschuwt zij ons ook dat deze wezens niet het werk van zelfrealisatie voor ons zullen doen. Ieder van ons moet dit zelf tot stand brengen. Zo zal hij in staat zijn op te stijgen tot het niveau van eerst het bovenmenselijke en later het goddelijke wezen. Dit proces gaat door tot ieder van ons de heerschappij van een planetair of zonnesysteem bereikt, net zoals ons systeem wordt beheerd door de Logos die onze monaden heeft gebracht tot

het punt waar zij kunnen reiken tot de top die de Meesters hebben bereikt. Deze top kan even terugwijken en onzichtbaar zijn, maar zal nooit verdwijnen: er zijn altijd nieuwe hoogten te bereiken en in manifestatie uit te drukken. We beginnen op het menselijke niveau en stijgen steeds verder tot we die goddelijke toppen bereiken.

De Mensheid doorloopt een cirkel van zeven rijken, die begon met de drie elementale rijken in de neergaande boog, en die na ultieme duisternis te hebben bereikt in het minerale rijk, op zoek is gegaan naar het licht. Eerst zocht zij dit licht instinctief in de planten- en dierenrijken en nu moet zij dit bewust doen in het mensenrijk. Zoals Annie Besant zei: *Ik zou liever worden verblind door het licht, dan willens en wetens in de schemering of de duisternis te zitten.*

Uit: *Quest Magazine*, voorjaar 2014
Vertaling: S.C.

HULP GEVRAAGD

De theosofische bibliotheek in Naarden is bezig om jaargangen van *Theosophia* in te binden en vraagt uw hulp bij het aanleveren van de volgende nog ontbrekende exemplaren:

1951: nummer 4 t/m 12

1974: nummer november/december

1982: nummer 4

1984: nummer 2

U kunt contact opnemen met Ingmar de Boer of Arend Heijbroek
email info@itc-naarden.org of telefonisch op 035-6945121